

Jesienne warsztaty antropologiczne. Spotkanie czwarte

Oblicza choroby w czasach płynnej nowoczesności

Bytów, 8 – 10 listopada 2016 roku

Już po raz czwarty mamy zaszczyt zaprosić Państwa w dniach **8-10 listopada** do Bytowskiego Zamku na **Jesienne Warsztaty Antropologiczne**, które w 2016 roku poświęcimy **Obliczom choroby w czasach płynnej nowoczesności**.

Czasy płynnej nowoczesności stawiają przed nami wymóg mobilności, wymaga się od nas gotowości rozpoczynania wszystkiego od nowa, bo płynna nowoczesność nie da się ująć w określony kształt. To rzeczywistość charakteryzująca się fragmentarycznością, epizodycznością i małą stabilnością form kulturowych. Nasza tożsamość także podlega fragmentaryzacji, procesom rozproszenia osobowości. Stary profesor z Leeds, twórca pojęcia płynnej nowoczesności, pośród wielu znaczących jej kwantyfikatorów, wymienia i ten postulowany dziś wymóg: **bycia zdrowym, sprawnym, wiecznie młodym**. Tymczasem, niestety, chorujemy...

Zygmunt Bauman pisał: „Współcześnie (...) terminu «choroba» używa się często wymiennie z pojęciem «stanu wymagającego interwencji medycznej» (*medical condition*). To drugie pojęcie jest jednak tylko pozornie odpowiednikiem pierwszego. Po cichu wprowadza dodatkowe, nader istotne znaczenie, które przenosi kwestę «braku zdrowia» w całkiem inny wymiar, przesuwając akcent ze stanu na interwencję, której jakoby wymaga ów stan. (...) Dzisiaj z chorobą mamy do czynienia w chwili, gdy na scenę wkraczają lekarze”¹.

Choroba – mówią antropolodzy medyczni – ma dwa oblicza, jako że stanowi **fenomen biologiczny i kulturowy**. Susan Sontag pisała: „Choroba jest nocną stroną życia, naszym najbardziej uciążliwym obywatelstwem”². Przeżywana i diagnozowana, metaforyzowana i leczona – choroba może być postrzegana z dwóch głównych perspektyw. Biomedyczne oblicze choroby (ang. *disease*) to jej obrazy kliniczne, wsparte badaniami laboratoryjnymi, ujęte w ponumerowane jednostki chorobowe wg międzynarodowej klasyfikacji ICD-10, choroby leczone w poradniach specjalistycznych. Jej drugie oblicze (ang. *illness*) to domena kulturowych wyobrażeń, znaczeń, stereotypów, metafor, mitów, symboli, autoterapeutycznych narracji, potocznych rozumień i tradycyjnych eksplanacji. Lekarze i pacjenci inaczej widzą choroby, posługują się **różnymi kodami**. Pacjenci cierpią na *illness*, a lekarze diagnozują i leczą *disease*; to dwie strony tego samego medalu,

---

¹ Z. Bauman, *44 listy ze świata płynnej nowoczesności*, Kraków 2011, s. 122-123.

² S. Sontag, *Choroba jako metafora. AIDS i jego metafory*, Kraków 2016, s. 5.

dwa języki, dwa rodzaje dyskursów odpowiadających **różnym, ale równoległym i tak samo prawdziwym poziomom doświadczenia**. Czym jest dzisiaj choroba? Jakie przypisuje się jej znaczenia?

Humanistyczny namysł nad chorobą można rozpisnąć na wiele dyskursów:

Problemy ogólne

- medycyna ludowa, etnomedycyna, medycyna niekonwencjonalna, fitoterapia
- medykalizacja, demedykalizacja

Przestrzenie choroby – sposoby egzystencji (codziennność / niecodziennność)

- przychodnia
- szpital publiczny / szpital prywatny
- apteka
- dom, medycyna domowa, domowe sposoby leczenia
- sanatorium
- dom opieki
- hospicjum
- przestrzenie działań współczesnych uzdrowicieli (stadion, parafie i inne)
- choroba w mieście / choroba na wsi

Temporalny aspekt choroby

- choroby uleczalne / nieuleczalne
- choroby cywilizacyjne (rak, udar, zawał, bulimia, anoreksja, ortoreksja, otyłość i inne)
- choroby a *imago mundi*

Osoby

- status lekarza
- status pacjenta
- choroby męskie / choroby kobiece
- choroby młodych / choroby starych
- znachor, zielarz, babka, bioenergoterapeuta, trener (*coach*) i inni

Przestrzenie symbolicznej egzystencji choroby

- choroba jako metafora
- medycyna w przestrzeniach muzealnych
- choroba a sztuki wszelakie (literatura, plastyka, film, fotografia, muzyka)
- sztuka jako terapia
- nowa ikonosfera choroby (reklama, Internet i inne)
- językowy aspekt choroby – nowa leksyka, nowe pojęcia
- choroby duszy, choroby z miłości

Choroby a *sacrum*

- religijne i magiczne aspekty choroby i leczenia
- cudowne uzdrowienia

Dyskursy wykluczające

- choroby wstydlive
- tabuizacja choroby, stygmatyzacja chorego i rodziny
- niepełnosprawność, kalectwo

Zagadnienia te stanowią jedynie ogólny zarys problematyki; zachęcamy do zaproponowania własnych koncepcji.

Komitet organizacyjny:
Ewa Nowina-Sroczyńska
Sebastian Latocha
Tomasz Siemiński
Maciej Kwaśkiewicz

***

Proponujemy Państwu dwie formy uczestnictwa:

- 1) wystąpienia z referatami (20 – 25 minut)
- 2) udział w Okrągłym Stole poświęcamy – zgodnie z tegorocznym tematem – kulturowym aspektom choroby (10-minutowy komunikat);
Prowadzący: dr Krystyna Piątkowska, dr Krzysztof Piątkowski

Organizatorzy:

Muzeum Zachodniokaszubskie w Bytowie

Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Łódzkiego

Miejsce:

- Muzeum Zachodniokaszubskie w Bytowie

Termin:

- 8 – 10 listopada 2016 r.

Zgłoszenia:

- etno@muzeumbytow.pl
- Tel.: 59 822 86 15 (Tomasz Siemiński) lub 59 822 86 19 (Maciej Kwaśkiewicz)
- Muzeum Zachodniokaszubskie w Bytowie, 77- 100 Bytów, ul. Zamkowa 2

Prosimy o nadsyłanie zgłoszeń na dołączonym **FORMULARZU** w nieprzekraczalnym terminie do **20 sierpnia 2016 roku**. Po tym terminie organizatorzy poinformują uczestników o programie i pozostałych szczegółach spotkania.

Opłata konferencyjna wynosi **200 złotych od osoby**. Obejmuje trzy noclegi ze śniadaniem w dniach: 7/8 listopada [poniedziałek/wtorek], 8/9 listopada [wtorek/środa], 9/10 listopada [środa/czwartek] oraz udział w wieczorku towarzyskim. Wpłaty należy dokonać do **1 listopada 2016 roku, z dopiskiem: IV warsztaty**, na konto: Bank Pekao S.A. 05 1240 3783 1111 0000 4080 8864.